

CONTENT

BARNA HORVÁTH (by <i>Csaba Varga</i>)	XVII
Bibliography	XXV

THE BASES OF LAW [1948]

Part I THE BASES OF LAW IN GENERAL	2
The concept of law: an epitome of inquiries into the bases of law	2
Limiting the inquiry into the social bases of law	2
Society as the preliminary condition to law	4
Sociology is not a science of facts	4
Articulation of problems follows a synoptic structure of society and law	6
Analysis of legal change discloses the interrelation between law and its bases	6
Logical examination of the bases of law in general	8
Everything is a basis of law that has a part of its concept in common with law	8
Explanation of the diminishing function between law and its bases	8
Exceptions	10
Law cannot be defined without relating it to other social entities	10
Reversibility of the diminishing function	12
Bases of law are more necessary in society than law itself	12
Economics as a natural necessity	12
Irreversibility of the relation between law and its bases	12
War and peace, power and freedom	14
Power as an apparent exception	14
Arguments of the theories of power	16
Short criticism of the theories of power	
Bases of law at a certain degree of development cannot do without law	16
Economics taken as an example for this theory	16
All the bases are in need of law and this need creates law	18
Three questions to be explained	18

TARTALOM

Horváth Barna (<i>H. Szilágyi István</i>)	XIX
Bibliography	XXV
Tanítvány és Mester (Bibó István hatása Horváth Barnára) (<i>H. Szilágyi István</i>)	XXXVII

A JOG ALAPJAI [1948]

I. rész A JOG ALAPJAI ÁLTALÁBAN

A jog fogalma: a jogi alapok vizsgálatának rövid összefoglalása	3 3
A jog társadalmi alapjainak vizsgálatakor fellépő korlátok	3
A társadalom a jog előzetes feltétele	5
A szociológia nem a tények tudománya	5
A problémák megfogalmazása követi a társadalom és a jog szinoptikus struktúráját	7 7
A jog változásának kutatása feltárja a jog és alapjai közötti kapcsolatot	7
A jog alapjainak logikai vizsgálata általában	9
Minden a jog alapja, ami a joggal közös fogalmi elemmel rendelkezik	9 9
A jog és alapjai közti csökkenő teljesítmények magyarázata	9
Kivételek	11
A jog nem határozható meg más közösségekkel való kapcsolata nélkül	11 11
A csökkenő teljesítmény megfordíthatósága	13
A jog alapjai szükségesebbek a társadalomban, mint maga a jog	13 13
A gazdaság mint természetes szükségszerűség	13
A jog és alapjai közötti kapcsolat megfordíthatatlansága	13
Háború és béke, hatalom és szabadság	15
A hatalom mint látszólagos kivétel	15
A hatalomelmélet érvei	17
A hatalomelméletek rövid bírálata	17
A jog alapjai egy bizonyos fok után nem fejlődhetnek a jog nélkül	17 17
Tekintsük a gazdaság példáját ebben az elméletben	17
Az összes alapnak szüksége van a jogra, és ez a szükséglet teremti meg a jogot	19 19
Három magyarázatra váró kérdés	19

Detailed examination of the remaining two problems	20
Law is without content if the relation to its own bases is left out of account	20
Law as a social procedure	20
Special function of law toward its bases	22
Special function of the bases toward law	22
Comparison between legal sociology and the theory of the bases of law	22
Essential difference between the first three and the latter two bases	24
The role of culture and procedure	24
Reflection of the function of law and its bases upon their concept	24
Part II FIVE BASES OF LAW IN PARTICULAR	26
ECONOMICS	26
Theories of the "two sides"	26
MARX and the mutual selection of facts and values	26
STAMMLER and the inapplicability of the form-matter relationship	28
Increased social regularity and detachment of procedure	28
Increased value capacity	30
One-sided (unequal) development	30
Prime importance of economics	30
WAR AND PEACE	32
Procedure means limitation of warfare and minimum peace	32
Law organizes peace simultaneously with war, its opposite	32
Perfectly organized peace, war and procedure coincide with each other	34
Dialectical development synthesizes (dissolves) war and peace in procedure	34
POWER AND FREEDOM: THE PROBLEM OF CONSTRAINT	
Liquidation of the theories of power and constraint	34
To say power is one of the bases of law is not to uphold power theory	34
The controversy about constraint	36
Does constraint delimit law vis-à-vis other social phenomena? [36] Is constraint an indispensable distinctive feature of law? [36] Remedial- supplementary relations eliminate violation of the law [36] Sanction is not constraint [38] BIBÓ's argument [38] Freedom is immunity from foreign law and determination by own law [38] Constraint is determi- nation by foreign law [40] Spontaneity is not the same as one's own law [40] Social behaviour conditioned by social regularities [40]	

A fennmaradó két probléma részletes vizsgálata	21
A jog tartalom nélküli, ha kapcsolatát az alapokkal figyelman kívül hagyjuk	21
A jog mint társadalmi eljárás	21
A jog különleges funkciója alapjai irányában	23
Az alapok különleges funkciója a jog irányában	23
Összehasonlítás a jogszociológia és a jog alapjaival foglalkozó elmélet között	23
Az első három és az utóbbi két alap közti különbség lényege	25
A kultúra és az eljárás szerepe	25
A jog funkciójának és alapjainak fogalmi tükröződése	25

II. rész A JOG ÖT ALAPJA EGYENKÉNT 27

GAZDASÁG 27

A „két-oldal” elméletek 27

MARX és a tények és értékek kölcsönös szelekciója 27

STAMMLER és a forma-tartalom kapcsolat
alkalmazhatatlansága 29

Megnövekedett társadalmi szabályosság
és az eljárás függetlenedése 29

Megnövekedett értéktartalom 31

Egyoldalú (egyenlőtlen) fejlődés 31

A gazdaság elsődleges fontossága 31

HÁBORÚ ÉS BÉKE 33

Az eljárás a hadviselés korlátozásával minimális békét jelent 33

A békét ellentétével, a háborúval egyidejűleg szervezi a jog 33

A tökéletesen szervezett béke, háború és eljárás egybeesik 35

A dialektikus fejlődés szintetizálja (feloldja)
a háborút és békét az eljárásban 35

HATALOM ÉS SZABADSÁG: A KÉNYSZER PROBLÉMÁJA 35

A hatalom- és kényszerelméletek meghaladása 35

Azt állítani, hogy a hatalom a jog egyik alapja,
nem jelenti a hatalomelmélet elfogadását 35

Vita a kényszerről 37

Elhatárolja-e a kényszer a jogot más társadalmi jelenségektől? [37] Elen-
gedhetetlen megkülönböztető jegye-e a kényszer a jognak? [37] A jogor-
voslati kiegészítő kapcsolatok kiküszöbölik a jog megszegését [37] A
szankció nem kényszer [39] BIBÓ érvelése [39] A szabadság mint idegen
törvényszerűségtől mentesség és saját törvényszerűségtől meghatározott-
ság [39] Az erőszak mint idegen törvényszerűségtől meghatározottság
[41] A spontaneitás nem azonos valamely saját törvényszerűséggel [41] A
társadalmi magatartást társadalmi törvényszerűségek határozzák meg [41]

More objectivated regularities adjust less objectivated ones to their own tracks [40] Procedure subjugates less objectivated social regularities but not individual spontaneity [40] Constraint is a concomitant phenomenon of actualizing the law [42] Constraint does not characterize law, but procedure characterizes legal constraint [42] Legal constraint is characterized by abstractness, calculability and objectivity [42] BIBÓ thinks that the high degree of objectivation indicates the third distinctive feature of law [42] Constraint is only the reflection of predictability and objectivity of law [44]

Freedom and law

44

BIBÓ thinks that law does not increase freedom [44] Individual experience does not decide the question [46] Law diminishes constraint by calculability [46] The monopoly of constraint [46] Procedure involves the idea of a behaviour that is determined by prescribed patterns and remains free in every other respect [46] Procedure increases freedom by obeying the prescribed pattern freely and independently of any other motive [46] BIBÓ thinks that reward cannot be sanction [48] Reward is constraint by definition and individual experience is irrelevant [48]

Transposition of the problem of constraint to another plane

50

Extension of the problem to all bases of law [50] Constraint as a collective term: economic constraint [50] Liquidation of the theory of constraint [50] There is no constraint "in general" [50] Constraint is interrelation between two laws [52] Law is not a function of constraint, but constraint is a function of law [52] Economic behaviour enforced by the law [52] Constraint theory speaks of legal behaviour enforced by economics [52] Legally enforced behaviour is more objective and more free [52]

PROCEDURE

54

Procedure as a thought-structure

54

Mutual selection of facts and values [54] Analysis cannot dissolve structural unity [56] Legal chance and necessity [56] Abstraction from causality [56] Procedure is freedom (Mutual limitation and simultaneous application of causal and axiological points of view) [58] There is no strict law of the course of behaviours [58] Syncretism of methods (Procedure does not determine the interconnection of facts but the functional interrelation between some selected facts and values) [58] Factual elements of procedure are determined causally [60] Although there is no strict law in a scholarly sense, procedure may mean both constraint and freedom [60] Synopsis of two kinds of law is inseparable from the idea of constraint [60] Limitation of the causal point of view by the axiological one [62] Functional interrelation supplants the idea of separate laws [62] Subjective thought-structure means the freedom to overcome causality, which means constraint [62]

A jobban objektíválódott szabályok saját útjukra terelik a kevésbé objektíválódottakat [41] Az eljárás nem az egyéni spontaneitást, hanem a kevésbé objektíválódott társadalmi szabályokat veti maga alá [41] A kényszer a jog megvalósításának kísérő jelensége [43] A kényszer nem jellemzi a jogot, de az eljárás jellemzi a jogi kényszert [43] A jogi kényszert elvontság, kiszámíthatósága és objektivitása jellemzi [43] BIBÓ szerint az objektivitás magas foka a jog harmadik megkülönböztető jegyének bizonyulhat [43] A kényszer nem más, mint a jog kiszámíthatóságának és objektivitásának tükröződése [45]

Szabadság és jog

45

BIBÓ szerint a jog nem növeli a szabadságot [45] Az egyéni tapasztalat nem dönti el a kérdést [47] A jog a kényszert kiszámíthatósága révén csökkenti [47] A kényszer monopóliuma [47] Az eljárás magában foglalja az előírt mintától meghatározott, de minden más tekintetben szabad viselkedés gondolatát [47] Az eljárás azzal növeli a szabadságot, hogy szabadon, minden más indítéktól függetlenül engedelmeskedik az eljárási mintának [47] BIBÓ szerint a jutalom nem lehet szankció [49] A jutalom definíciószerűen kényszer, az egyéni tapasztalat irreleváns [49]

A kényszerprobléma átvitele más síkra

51

A probléma kiterjesztése a jog összes alapjára [51] A kényszer mint gyűjtőfogalom: gazdasági kényszer [51] A kényszerelmélet felszámolása [53] Nincs kényszer „általában” [51] A kényszer két törvényszerűség kölcsönös kapcsolata [53] Nem a jog a kényszer funkciója, hanem a kényszer a jog funkciója [53] A jog által kikényszerített gazdasági magatartás [53] A kényszerelmélet a gazdaság által kikényszerített jogi magatartásról beszél [53] A jogilag kikényszerített magatartás objektívebb és szabadabb [53]

ELJÁRÁS

55

Az eljárás mint gondolati szerkezet

55

Tények és értékek kölcsönös szelekciója [55] Az elemzésnek nem szabad feloldania a szerkezeti egységet [57] Jogi lehetőség és szükségszerűség [57] Elvonatkoztatás az okságtól [57] Az eljárás szabadság [59] A magatartások menetének nincs szigorú törvényszerűsége [59] Módszerszinkretizmus (Az eljárás nem tények közötti összefüggést határoz meg, hanem néhány kiválasztott tény és érték közti funkcionális kapcsolatot) [59] Az eljárás tényelemei okságilag meghatározottak [61] Bár nincs tudományos értelemben vett szigorú törvényszerűség, az eljárás éppúgy jelenthet kényszert, mint szabadságot [61] Kétféle tudományos törvényszerűség szinopszisa elválaszthatatlan a kényszer fogalmától [61] Az oksági szempont korlátozása értékszemlélettel [63] Funkcionális kölcsönkapcsolat lép a különálló törvényszerűségek gondolatának helyébe [63] A szubjektív gondolati struktúra a kényszert jelentő okság legyőzésének szabadságát jelenti [63]

Gaps in the determination by prescribed patterns are to be filled in by causality [62] Facts penetrate into the gaps, but enter into the procedure only after having found their interconnection with values [62] Gaps explained by binding together some elements of the freely floating spheres of facts and values [64] Exclusive determination by the procedural pattern [64] Discontinuous determination [64] Gaps filled in by bare facts [66] Gaps filled in through other (objectivated) synoptic connections [66] Gaps filled in through individual connections between fact and value [66] All that fills in gaps means constraint against and freedom from procedure [66] Procedure means constraint against and freedom from non-procedure [66] Segregation of the view given to innumerable possible kinds of synopsis [66] Every determination, discernible and full of gaps, means constraint against other kinds of determination [68] Partial interpenetration of determinations means constraint [68] Mutual neutralisation diminishes calculability [68] Mutual interpenetration controls objectivation [68] Mutual negation [70] The methodological idea behind and the social phenomenon of constraint [70] Social constraint means different degrees of the mutual negation of the determination by social objectivations [70] Constraint, being a collective term, cannot characterize law (Further consequences) [70] The general idea of freedom through law [72] The particular idea of freedom through law [72] Freedom of procedure is freedom of society [72] Freedom and constraint as functions of the procedure [74] To what extent is it freedom and to what extent is it constraint? [74] Procedure prevails against other determinations [74] Procedure overcomes constraint [74] No reality can be merely a procedure [76] Procedural pattern cannot be conceived as without contents [76] Contents gives life to procedure (Procedure cannot increase freedom if there is no constraint to overcome it) [76] Procedure increases the freedom of society, and social foundations give contents and reality to the procedure [78] Independent determination and instrumental function [78]

Procedure as a basis of law

78

Different function of the bases of law [78] That what is told of procedure in general applies even better to the more developed kinds of procedure [78] Relation of law to procedure is different from its relation to other bases [80] More and less developed procedures mutually support each other [80] The sense in which procedure can be considered a basis of law (Law segregates from and is fed by less developed procedures) [80] The formal criterion of procedure needs material supplement, and it causes the criterion to shade off gradually [82] Development or institutionalisation indicates the change of the degree of procedural character [82] Not even the most institutionalised procedure is free from irrational contents [82] The most institutionalised procedure is the duplication of the idea of procedure [82]

Az előírt minták általi determináció réseit kitölti az okság [63] A tények betöltik ugyan a réseket, de csak akkor lépnek az eljárásba, mikor kölcsönös kapcsolatra találtak az értékekkel [63] A réseket az magyarázza, hogy a tények és az értékek szabadon lebegő szférájának csupán néhány alkotóeleme kapcsolódik össze [65] Az eljárási minta kizárólagos meghatározó szerepe [65] Szakaszos meghatározás [65] Pusztá tényekkel kitöltött rések [67] A réseket más (objektíválódott) szinoptikus kapcsolatok is kitöltik [67] A réseket egyedi tény/érték összefüggések is kitöltik [67] Mindaz, ami kitölti a réseket, eljárással szembeni kényszert és eljárástól való szabadságot jelent [67] Az eljárás kényszert jelent a nem eljárással szemben, és egyúttal szabadságot attól [67] A szemléletmódok különválasztása a szinopszis számtalan lehetséges fajtája szerint [67] Minden felismerhető és hiányos determináció kényszert jelent a többivel szemben [69] A determinációk részleges áthatása kényszert jelent [69] A kölcsönös semlegesítés csökkenti a kiszámíthatóságot [69] A kölcsönös áthatás gátolja az objektivációt [69] Kölcsönös tagadás [71] A kényszer módszertani fogalma és társadalmi jelensége [71] A társadalmi kényszer a determinációnak a társadalmi objektivációk általi kölcsönös tagadása különböző fokait jelenti [71] A kényszer mint gyűjtőfogalom nem jellemezheti a jogot (További következmények) [71] A jogon keresztül megvalósuló szabadság általános fogalma [73] A jogon keresztül megvalósuló szabadság sajátos fogalma [73] Az eljárás szabadsága a társadalom szabadsága [73] Szabadság és kényszer mint az eljárás funkciói [75] Meddig terjed a szabadság, és meddig a kényszer? [75] Az eljárás más determinációkkal szemben érvényesül [75] Az eljárás legyőzi a kényszert [75] A valóság nem lehet pusztán eljárás [77] Az eljárási minta nem létezhet tartalom nélkül [77] A tartalom ad életet az eljárásnak (Az eljárás nem növelheti a szabadságot, ha nincs legyőzni való kényszer) [77] Az eljárás növeli a társadalom szabadságát, s a társadalmi alap ad tartalmat és realitást az eljárásnak [79] Független determináció és eszközfunkció [79]

Az eljárás mint a jog alapja

79

A jog alapjainak különböző funkciója [79] Ami az eljárásról általában elhangzott, inkább a fejlettebb eljárásokra érvényes [79] Az eljárásnak a joghoz fűződő kapcsolata különbözik más alapok ilyen kapcsolatától [81] Az inkább fejlett és a kevésbé fejlett eljárások kölcsönösen támogatják egymást [81] Az eljárásnak mint a jog alapjának értelmezése (A jog elválik a kevésbé fejlett eljárásoktól, amik ugyanakkor táplálják azt) [81] Az eljárás formális kritériuma materiális kiegészítést igényel, s ez fokozatosan elhomályosítja a kritériumot [83] A fejlődés vagy intézményesedés jelzi az eljárási jelleg szintjét [83] Még a legintézményesedettebb eljárás sem független az irracionális tartalomtól [83] A legintézményesebb eljárás az eljárás fogalmának megkettőződése [83]

Other social procedures, in comparison to law, are taken into account not as procedures but as their value stuff [84] Only the most institutionalised procedure is a genuine procedure [84] Ways of institutionalisation considered as gradual completion of the procedural character [86] Ways of institutionalisation are independent as being increasing degrees of the procedural character [86] Gradation of the sources of law, of legal consequences and the force of law [86] Agencies of law and alien legal relations [86]

CULTURE	88
Its particular place among the bases of law	88
Law is not the technique of civilisation: being material objectivation, culture is in no need of law	88
Law is part of culture: culture stands in need of bases as much as law does	88
Culture determines the contents (patterns) of law	90
Homogeneous and heterogeneous bases of law	90
Procedure is the nucleus of the idea of law, taken formally, and culture is the nucleus of the idea of law, taken materially	90
Index of Names	109

Más társadalmi eljárások a joghoz való viszonyukban nem eljárásokként, hanem ezek értéktartalmaként vétetnek számításba [85] Csakis a legintézményesedettebb eljárás igazi eljárás [85] Az intézményesedés módja, mint az eljárási jelleg fokozatos kiteljesedése [87] Az intézményesedés módjai kölcsönösen függenek egymástól, mint az eljárási jelleg egyre magasabb fokozatai [87] Joglépcső, jogkövetkezmény, jogerő [87] Jogi szervek és idegen jogviszonyok [87]

KULTÚRA	89
Különleges hely a jogi alapok között	89
A jog nem a civilizáció technikája: mivel a kultúra materiális objektiváció, nincs jogra szüksége	89
A jog a kultúra része: a kultúrának éppen úgy szüksége van alapokra, mint a jognak	89
A kultúra határozza meg a jog tartalmát (mintáit)	91
Homogén és heterogén jogi alapok	91
Az eljárás a formális jogfogalom lényege, a kultúra pedig a materiális jogfogalomé	91

Tanítvány és Mester: Bibó István hatása Horváth Barnára (<i>H. Szilágyi István</i>)	93
--	----

Névmutató	109
-----------	-----